

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno smanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišne
št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in
v torek, četrtek in soboto.

„Vse za vero, dom in cesarja“.

S to glasilko se je danes pred tremi leti prvokrat prikazal bil na dan „Slovenec“. Spočet je bil l. 1873 v duhovnih vajah, pri katerih se je s svetega kraja pričujočim v god obglavljenja sv. Janeza Krstnika opisovalo, kolika borba je človeku sploh in duhovnu posebej v sedanjem času, in kako se mu je vojskovati, da ne pogine, osebno samemu, pa tudi očitno z združenimi močmi. Vojskuje naj se n. pr. v šoli, po društvih, po časnikih. Imate sicer cerkven list, kateri hvalno deluje, se nam je tedaj reklo, ali to je — premalo. Napadajo vas nasprotniki vsaki dan, in vselej se kaj prime; sproti je treba se braniti in napade odbijati z istim orožjem, s katerim vas poprijemajo, t. j. po časništvu. Posnemajte toraj brate svoje v Lincu, Solnogradu, v Vratislavi, v Gradcu itd., kjer so napravili si celó lastne tiskarne, vstanovili konservativne liste, in se borijo pogumno z dokaj dobrim vspehom. Kar je bilo unim mogoče, zakaj bi vam bilo nemogoče? Nikar ne podpirajte slabih časnikov. Sram bodi katoliškega duhovna le v roke vzeti kak umazan list, razun iz dolžnosti, kdor je pozvan, braniti proti njemu resnico in pravico. In kaj smo dolžni možém, kateri se vzlasti na tem polji borijo za nas in za nas gredo v ogenj? Odgovor na to vprašanje je bil s svetega kraja: Može take a) dolžni smo spoštovati, in b) podpirati jih. —

Vsled tega se je koj potem rodil in prikazal „Slovenec“, kajti čutili so potrebo poštenega katoliškega političnega lista vsi pravi slovenski domoljubi, vzlasti duhovni. Slovensko ljudstvo je véрно, je krščansko in katoliško. Nočem popisovati, kako se je po časnikarstvu tujem pa že tudi domačem napadala njegova

sveta vera, poprijemalo krščansko razodenje, grajala katoliška cerkev z njenim poglavarjem vred, kako se je pisarilo o vesoljnem zboru in njegovih določilih, o raznih nraavnih postavah in verskih resnicah; nočem opisovati, kako se je zasejala bila nesloga v domovino slovensko in je malopriden prepir drobil nam dom in moč, kako se je grdo počenjalo po slovenskih listih celó z možmi, kateri so bili na čast domu in rodu, kateri so sebe in svoje žrtvovali v ta namen, z možmi cerkvenimi in svetovnimi, s poslanci, učeniki, župniki in župani, z družbami in napravami domačimi itd. itd. — Nočem opisovati, kako se je pisarilo o ožji in širji domovini, o Avstriji, o kateri je v enako hudih časih popeval naš Vodnik, da bila je in bo za vse, ako li če; da ni treba nam jarma tujega nositi, moč naša sama je zadosti. Nočem toraj opisovati vsega tega, vsaj nam je še živo v spominu.

Temu nasproti se je prikazal „Slovenec“ ter podal koj na bojišče. Boril se je z orožjem, s kakoršnim so bile napadane slovenskega naroda svetinje. Je-li kaj dosegel in koliko, o tem njemu služabniku molk, sodba spodobit se — bralcem. To pa z duhovnim voditeljem svojim sme reči „Slovenec“, da v vseh treh letih doslej se vedoma in hotoma nikdar ni pregrešil zoper častito svoje geslo: „Vse za vero, dom in cesarja!“ Pod to sveto zastavo se boriti hoče še v prihodnje, dokler pustila bo mu osoda, ktera je prikrita, pa vendar vsem očita. — „V ognji se skuši zlató — sem bila dostojna v nesreči? — Me je li znal del obup vredno ko dika poprej“ — poje Koseski v imenu Slovenije. — Pričuje mu to vést, in spričevala bode kedaj zgodovina.

Pa — že preveč je toliko besedi o „Slovenec“. Bolj potrebno je to, da oni, katerim je

namenjen, in kateri so ga vstanovili, sedaj o tretjem godu poprašajo nekoliko svojo vést, jeli so spolnili svojo dolžnost tudi oni, ali ne! Tudi o tem nočem pisariti jaz; rečem le to, da druga naloga glasila se je s svetega kraja o spočetju, da smo dolžni možém, kateri se na polji konservativnega časopisja borijo za nas, in njih liste podpirati. Gotovo se tedaj ni kazalo, da zadostuje le kaka podpora v mislih in željah, ali v golih besedah! Podpora biti mora v dejanji in to spet v dejanji pismenem, v marljivem dopisovanji, in v dnarstvenem, v gotovem plačevanji, množnem naročevanji in razširjevanji, da namen svoj dosegati more list. Doba je, da bi v tem nekteri ali tudi mnogi vést si izpraševali, ter poboljšali se na korist, ktera priporoča se po glasilki: „Vse za vero, dom in cesarja!“

Bere se v cerkveni zgodovini, da je po smrti Juljanovi cesar postal Jovinjian. Bil je ta cesar že kristjan, in to iz vsega srca. Vladati mu bode, si misli, vojna poganska. To ga boli, in nekda ogovori vojno svojo tako le: „Ker sem jaz kristjan, ne morem zapovedovati vojakom Julijanovim, ako ne popustite svojih zmot“. Toda — kaj se zgodi? — Skoro enoglasno mu vojaci odgovorijo: „Gospod! ne boj se, saj imaš le kristjane pod seboj“. In veselo je vladal Jovinjian cerkvi na čast in podložnikom v prid.

V dejanji se kaže prava vera; v dejanji se kaže tudi resnično prijateljstvo. Pomenljivo poje v tem mislu poleg Herderja naš Cegnar:

Kakor dopoldanska senca
Je prijateljstvo hudobnih;
Vsako uro se pomanjša.
Pa prijateljstvo pobožnih
Rase kot večerna senca,
Da življenja solnce vgasne.

Poganstvo in krščanstvo.

III.

Da bi pri takem nasprotji poganstvo s krščanstvom ostalo v miru, bilo je nemogoče. V rimski državi smeli so se častiti vsakovrstni bogovi; vstanovljale so se ravno tako mnogovrstne šole, samo da so le vse priznavale absolutno moč poganske države. Ali krščanstvo tiste višje oblasti, kakor poganstvo, ni moglo spoznavati, zatorej tudi med njima ni bilo nobene enakosti, nobenega vzajemnega stališča. Poganska višja oblast bila je človeška samovoljnost, krščanska pa božja resnica; ona povzdignila je človeka v boga, ta pa je verovala in učila, da se je Bog ponižal do človeka. To je glavni vzrok bojev poganstva s krščanstvom; kar se nam kaže tudi v sedanjem času. Človek, ki se povzdiguje in hoče biti kakor Bog, spozna Boga v človeški podobi, vendar ga obsojuje. Zakaj se neki cerkev tako preganja bodisi sedaj ali v preteklosti? Ravno zato, ker je božja, ker vidijo njena znamenja,

ne pa za to, ker je ne poznajo. Ko bi poganstvo krščanstva in njegove resnice ne bilo spoznalo, gotovo bi je ne bilo tako preganjalo; pa videlo je, da ni kaka šola, ne kaka verska družba po njegovem smislu, ne politična stranka, ampak naprava božja, zraven ktere človeška obstati ne more, in zato napovedalo mu je kervav boj. Ta boj bil je trojen: Najprvo je politična oblast, ki je z vso močjo kristjane stiskala. V tem boju so gotovo rimski oblastniki vse presegli. Nero, Domicijan, Trajan, Marko Avrelj, Decij, Dioklecijan, vsi stavili so si nalogo, uničiti ime kristjan, in da bi to dosegli, obljubovali so darila in žugali s kaznijo. Zlobnosti, kakoršne so se v teh bojih kazale, niso mogle biti človeške, ampak pomagala je popačenemu človeku gotovo moč peklenška, da si je mogel izmisliti take hudobije, ki jih vidimo o preganjanji kristjanov o času Nerona in Dioklecijana. Nasprotno pa je stanovitnost mučenikov čudež, ki se po naravni poti razlagati ne da. V celej zgodovini prvih stoletij ne vidimo ne enega upora kristjanov; najmanjše sile ali ustavljanja tu ne beremo.

Tudi od velike trume kristjanov, ki bi bili lahko zgrabili za orožje in svoje življenje branili, se tu ne sliši. Čudovito ponavljale so se besede Kristusove: „oblatu est, quia ipse voluit“. To je bil prostovoljni dar, ki ga je krščanstvo prineslo, in pogani bi ne bili imeli najmanjše oblasti do kristjanov, ko bi se jim ti ne bili prostovoljno udali.

S tem vnanjim bojem v zvezi je notranji verski prepir in ta je zopet dvojen: Boj krščanstva s pogansko filozofijo in vednostjo, ter boj s krivimi verami v cerkvi. Komu ni znano, koliko se je že trudila vsa učenost in veda poganska, da bi obrekovala, osmešila in vničila krščanstvo, kako ga je zasramovala sprevrčaje najbolj zvišane svetosti v neumnost, ter ga ometovala z najgrjim blatom. Temu sprevrčanju in zasramovanju krščanstva nasproti prišla je sv. cerkev za orožje tako imenovanega apologetičnega slovstva, ki kaže resnico in jo z dokazi opravičuje, neresnico pa in nenravnost poganstva odkriva. Nevarnejši boj začel se je s platonizmom, ki je skušal poganstvo razlagati in mu lastnosti krščanstva pri-

Svet nori.

Sedanji svet se ponaša s tim, da raste mu učenost in razsvetljenje; vendar se temu nasproti prikazuje od leta do leta več norcev, neumnih, blaznih, in skrbne države zidajo nove blaznice ali norišnice. To pripoznavajo zdaj liberaluhi sami. Nedavno so razgovarjali se o tej žalostni prikazni v talijanski zbornici. Torinski deželni sovét je lani za blazne žrtvoval 300.000 lir, dokler je l. 1872 v ta namen potreboval le 240.000 lir. Kaj je neki temu vzrok?

Poslanec Genzis je govorec o tej reči povedal petero vzrokov: 1) Socijalno ali družinsko razdejanje, 2) politični dogodiljeji, 3) olika, ktera se nepremišljeno meče med ljudi, 4) igra, in 5) „auri sacra fames“, prekleti denar, po katerem vse teži in ga brez truda dobiti koprní.

Žalostna je omenjena prikazen, in znamenito je to liberalno plakanje. V resnici, kako razdrto in porušeno je tudi pri nas sem ter tje družinsko življenje, med možem in ženo, med starši in otroci, gospodarji in posli, med sosedí in srenjami, med občinstvom. Kako pomagati, ako hočemo odpraviti prvi vzrok?

Politični dogodki n. pr. na Laškem, kjer so pregnali pravne vladarje, pobrali jim njih dežele, poplenili posestva, ne prizanesli niti papežu, pregnali toliko redov, podrli cerkvá in samostanov itd. Kedar prosto ljudstvo to vidi in čuti, mora zdihovati, in naposled se mu jame mešati, kajti ne more si po pameti razlagovati takih dejanj.

Olika je tretji vzrok, in lepa taka olika, v kateri človek obnori! Pa je vendar le res, da svobodna omika ali „moderna kultura“ je najsilnejši vzrok, da toliko ljudi zneumva ali zblazni. Tudi Genzis sam je to spoznal in to zato, pravi, ker dere med ljudstvo kakor hudournik, ki vse poplavi in za seboj samo peska in kamenja brez mere pusti; ne pa kot dobrodelen potok, kateri namaka in poživilja zemljo ter jo dela rodovitno. In to je pripoznaval celo Minghetti meseca junija tega leta rekši: „Moderna kultura vleče za seboj rep novih hudobij!“ In prav ta kultura je, ktero je po silabu in druge krati zavrgel katoliške cerkve poglavar, in kak šum so vzdigovali zoper to takrat liberaluhi, in kako plakajo že sedaj!?

Igranje je četrti vzrok, igranje v malem, pa tudi v velikem, po beznicah in krčmah, pa tudi dvoranah in bankah itd., kar bolj pojasnuje

svojevati. Temu nasproti stavila je cerkev dogme, ona velika dela, ki jih vidimo sedaj v cerkvi.

V zadnjih stoletjih pa so bili največji sovražniki katoliške cerkve herezije, ki so nastale iz poganske filozofije in platonizma. Vse herezije so sad pregrešne zveze poganskih zmot in krščanskih resnic, ki se meša nekako v svetišče neizmotljive cerkve, da bi jo z lastnim orožjem uničila in njeno moč oslabilo. Ta boj ponavlja se še vedno, samo da se razno spreminja po razmerah časovih. Tudi sedanji čas nam je v to jasni dokaz. Tu vidimo zbirati in družiti se vse življe h kulturnemu boju, da bi pokončali, ali kakor se govori, popravili prvotno krščanstvo. Dasiravno pa je notranji boj različen od političnega, se vendar vedno nekako podpirata. Učenjaki starega poganstva so, kakor sedanji, vedno državno oblast hujskali proti cerkvi; in akoravno ne vsi, so vendar vsaj najbolj prekanjeni preganjanci katoliške cerkve notranji boj pospeševali in ga branili.

K fizičnemu in intelektualnemu boju se

poslednji splošni „krah“ in posebej kažejo posamezni „krahovci“!

„Auri sacra fames“ — denar svetá vladár — je peti vzrok, in res denar gospoduje premmnoge, ob um in pamet pa pripravlja vzlasti take, ki brez truda in trpljenja posesti hočejo veliko premoženja, in pa žalostna skušnja potrjuje, da ravno potem znori veliko ljudi.

Dokler se vzroki ne odpravijo, se tudi prikazni te še ne ustavijo. Sveta naloga vsem pravednim ljudem, predstojnikom, oblastim duhovskim in deželskim je, skrbeti za to, da se po moči zmanjšujejo vzroki, odpravljajo viri teh groznih nadlog, in da svet po zmernem in pravičnem ravnanji nagibajo k pravemu učenju, k mirnemu in boljšemu življenju.

Svetovna razstava v Filadelfiji in nemška šola.

II.

Pa poreče kdo, ako so se otroci v šoli dosihmal premalo naučili tega, česar v življenji potrebujejo; tedaj se naj v prihodnje bolj vadijo in učijo za življenje t. j. za obrtno življenje. Po šolah se mora v ta namen bolj gojiti risanje, prirodoslovje, kemija, knjigovodstvo, in proč iz šole z vzornimi nauki, pred vsem pa z veroukom. No le, poskusite, in boste videli, boste še učakali! Angleži in Francozi nas niso zmagali pri obrtnem tekmeštvu zaradi tega, ker so bili delavci bolje podučeni v realijah kakor naši, kaj še, tega ne — marveč delavci tam so bolj zadovoljni in pridnejši od naših, fabrikantje bolj pošteni, ves promet pa bolj soliden in pošten. A teh kreposti ne daje podučevanje v naravoslovji, ne donaša to razvajeno dete moderne nemške pedagogike. Ali vernost, ki vlada na Angleškem, nič ne pripomore, da je angleška kupčija bolj solidna? Prašajmo tudi dalje, ali to, da na Angleškem in v Ameriki tako svečano praznujejo Gospodov dan, nikakor ne določuje, da so tam delavci čvrstejši in sposobnejši, kakor pri nas? Več ko bi nemška ljudska šola delala na to, da bi sebi izročeno mladost odgojevala v bogoljubnosti, več bi tudi storila za obrtnijski razcvet v deželi, ker tudi tukaj velja slovo: Išcite najprej božjega kraljestva in njegove pravičnosti, drugo vam bo privrženo, in stari Dinter je imel prav, ko je rekel: Dober duh naj nas varuje šol, v katerih otroci romboide bolj poznajo kakor Boga in svoje dolžnosti!

druží boj poganskih pregreh in hudobij s krščanskimi čednostmi. Ta boj, ki se kaže v mali koči in krasni palači, pri nizkih in visokih, revnih in bogatih, obširneje popisovati gotovo ni potreba, ker smo nekoliko že videli pri poganstvu in krščanstvu samem na sebi, zraven pa, ker nam je dobro znano orožje krščanstva: ljubezen, uboštvo in devištvo, in pogansko, ki je: sovraštvo, lakomnost in nesramnost. Ni je moči, ki bi se mogla tim krščanskim čednostim ustavljeti. Lahko jih preganja, lahko tudi ovira očitni vspeh; tudi lahko brani njih naprave, samostane in društva, ali duha ukrotiti ne more nobena moč; duh pa je, iz kterega izvirajo vse čednosti. Dokler pa bodo delovale te čednosti, gotove so cerkvi vedno nove zmage, in peklenška moč in vednost se ne morete držati.

To je kratek pregled glavnih idej in nasprotij poganstva in krščanstva; poganstva, kakor se nam kaže v ponosnem Rimu, krščanstva, kakor stoji pred našimi očmi v svoji splošnji, svetni veljavi. Na strani poganstva stala je vsa hudobna, poželjiva, po grehu po-

A še nekaj hočemo omeniti, česar nas spominja poniževanje, ktero je doletelo ljudstvo, po nemških krajih. Od kod neki pride, da je nemški delavec, dasiravno bolje podučen, vendar za francoskim, kar se tiče spretnosti in porabljivosti, za angleškim pa, kar se tiče vztrajnosti in prizadevnosti za daljše izobraževanje. Da so vzrok temu le naravne zmožnosti, to bi bilo sramotno nemškemu ljudstvu. Vzroka bi bilo prej iskati v socialnih razmerah, a od teh ne govorimo tukaj. Prašajmo, ali ni tega vsaj nekaj kriva metoda pri šolskem podučevanju? Najnovejša nemška pedagogika si pred vsem prizadeva, vse podučevanje naslanjati le na um; to je gotova prednost nemške šole, a ima v sebi tudi nekako nevarnost, in ta je: Učenec ne misli na to, da bi se kaj naučil, dosti mu je, da stvar le razumeva. Delavnost primerna otročji starosti se ne vadi tako, kakor to gre, marveč prezgodaj hočejo otroci vse le prevdarjati in preduhtovati. Kjer pa ni stanovitne volje za sprejem, tam tudi ni svobode za oddajo t. j. kdor se ne trudi, da bi si stvar prisvojil, ta je tudi v življenji ne more rabiti. Sokratična metoda, katero nekteri nad vse stavijo, in ji prvo mesto pripisujejo, pripelje učenca, ako se enostransko rabi, po vprašanjih do smotra, od katerega poprej nič ne vé, presiljuje njegovo mišljenje ter ga navadi, da se dá drugim voditi in zadržati v njem klico ali kal samostalnega hotenja. Nasledek temu je, da so Nemci zadej za dobro izšolanimi Angleži in Francozi. Škotski ud parlamenta, ki je mnogo opazoval šole na Virtemberskem, trdi, da se v dobrih šolah tam otroci v osmih letih nauče toliko, kolikor v Škociji v štirih letih. Iz tega tudi prihaja, da opeša zmožnost za samostalno mišljenje in delavna volja ravno o tem času, ko bi se imela najkrepkeje razvijati. Odraščena mladost ne mara, da bi se kaj učila. Prosimo vse rodoljubne šolske može, da nepristransko preudarjajo, ali ne boleha tukaj naše šolstvo?

Tako piše „Württembergisches Schulwochenblatt“ in vendar hodi 99 % otrok v šolo. Ako Nemci, ki so, po naše soditi, dosegli vrhunec v šolstvu, tako pišejo, smemo vendar trditi, da samo zaradi šol se ne bode zvišalo ljudsko blagostanje, niti ne bode ljudstvo pravno in politično zrelo. Šola je res dobra in koristna naprava, a to je pri nas, pa menda tudi drugod napačno, da od šole pričakujejo tega, kar ona storiti ne more. Zaradi tega pa pesimisti pravijo: šola je ljudstvu več na

pačena narava človeška; njej pomagala je moč peklenška. Prišel pa je Kristus, in s svojim zmagonosnim banderom peljal je svoje hlabre vojščake proti neveri, učeč jih zatajevati najprej sam sebe in potem delovati in truditi se nesebično za svoje bližnje. In ta boj ponavlja se še vedno, in to je oni vzrok, ki toliko važno stori zgodovino, ki jo stori učiteljico narodov. Ta boj hudo razgraja ravno sedaj. Staro poganstvo je propalo; Olimpčani morali so zapustiti svoje sedeže, zlesti s svojih nadzemskih višav, zgubili so veljavo. A popačena narava človeška, ki jih je bila vstvarila, niga tudi zdaj pustila mirovati. Mesto bogov postavil je na prestol samega sebe, svoje meso, svojo poželjivost, svoj um, svojo voljo. Prišel je z vsemi silami nov boj, boj, ki je bolj ljut, kakor oni poganski z državo rimsko; bojuje ga z vsemi crožji sile — saj zapirajo škofo, podé v prognanstvo duhovne, zatirajo samostane in na vse moči butajo ob skalo Petrovo! Bojujejo ga z vednostjo — vse véde, ktere je iznajdel človek, vse, vse morajo služiti v ta namen; bojujejo ga z lažjo, zvijačo, z eno be-

škodo, kakor na korist. Od šole pričakujejo nekteri preveč, drugi pa premalo, in tako se varajo oboji. Kar je tukaj povedano od tujih delavcev, velja tudi nekako našim, ki so neizrečeno hudi na tuje in črtijo gospodarja obrtnika, kateri si naroči od drugod delavcev. Bodimo odkritosrčni, ne hvalimo vedno le sami sebe, koliko znamo, koliko storimo, učimo se od tujcev, ki so v marsikteri stroki pred nami, in si prizadevajmo, da jih dohitimo. Prva in poglobitna modrost je povsod: „Spoznavaj samega sebe!“

Jugoslovansko bojišče.

Turki so postali velikodušni, mesto premirja šest ali osem tednov so ponudili Srbom in Črnogorcem premirje za celih šest mesecev. Ali ti so brž uganili, kak zajec za tem grmom tiči, in novice iz Belgrada poročajo, da Srbi tega premirja ne morejo sprejeti in ga tudi ne bodo sprejeli, ker bi bilo njim jako neugodno, Turku pa ugodno. Trajalo bi namreč ravno vso zimo, ki je za Turke jako neugoden čas, ker za pozimsko vojsko niso pripravljene in večina njihovih vojakov hudega mraza ne bi prenesla. Srbi pa so za zimo dobro pripravljene in to bi bilo Turkom v pogubo. Splošno mnenje je to, da bi Turčija po zimski vojski bila uničena, zato so ji prišli njeni evropski prijatelji na pomoč s tem, da pritiskajo na Srbijo, da bi to premirje sprejela. Toda oprta na Rusijo ona tega ne bo storila, zlasti ne, ker bi bil med pogoji premirja tudi ta, da ne smejo nadalje več Rusi prihajati k Srbom. Ko bi tako tem bili ustavljeni vsi dotoki, bi Turčija zamogla v šest mesecih iz Azije in Afrike privleči na bojišče strašne trupe, ker ji tam ljudi ne manjka. To Srbi že naprej vedó in zato tako dolgemu premirju ne bodo pritrčili.

V zadnjih dneh so Srbi povsod srečno operirali. Vzeli so po nepričakovanem napadu na Turke prelaz sv. Nikolaja. Pri Zajčaru so naskočili Rakovico; na Jankovi Klisuri pa so vzeli turško trdnjavo.

Despotovičevi ustajniki v Bosni so dobili po tridnevnem boju trdnjavo Ziskuč.

Čolak Antič pa je prodril v Turško, Turke potolkel in razkropil, ter vzel Kuršumilje ne daleč od Mitrovice, zadnje železniške postaje, od koder se glavna turška vojska preskrbljuje. Turki so v nevarnosti, da jim Čolak prereže zvezo med Mitrovico in Nišem, ter jim

sedo: bojujejo z vsemi močmi duševnimi in telesnimi. In propal bo, sijajno bo propal človek v svoji sebičnosti, prevzetnosti in hudobnosti! To nas uči zgodovina, to nam kaže propad Rima, propad prvega poganstva! To je naša moč, to je naša tolažba, da bo propadel! Saj imamo na svoji strani Boga; kaj zamore proti njemu človek, črv, ki Bogu dolguje vse kar ima, od najvišje svoje zmožnosti do zadnjega lasu na glavi! Da, bodimo mirni; naj hrupi proti Bogu, proti njegovi cerkvi in skali, na katero je zidana, ves svet, naj napenja vse svoje moči, naj se trese v neizmernem srdcu, naj škriplje z zobmi, nam se ni bati; on, ki vlada svetove, ki hrani vse in vodi, on nas bo rešil o svojem času. Poginili bodo naši sovragi in vničeni bodo na veke, on pa, on bode spolnil svojo obljubo, katero je dal zagotavlja zmagu prvaku apostelnov in v njem svoji cerkvi: „Portae inferi non praevalent adversus eam!“

A. Z.

tako vsako dovažanje odstrije, kar bi bilo se ve da velike važnosti.

Črnogorci so se zopet bili s Turki pri Ljubinji, zapodili in razkropili jih, ter požgali Ljubinje in vse okoli ležeče turške vasi. Turkov je v boji neki padlo in v požaru konec storilo 1500, Črnogorcev je bilo 130 umorjenih in ranjenih.

Črnogorca Mašo Vrbico, ki komandira v srbski vojski „četo junakov“, je general Črnjajev v lastnoročnem pismu pohvalil, dal mu je 70 medalij za razdelitev med najboljše junake. Med temi je dobil Kristijan Matanovič Takovski red, in Zagarčanin za uplenjenje zastave 10 cekinov. Odslej je obljubil Črnjajev vsakemu Črnogorcu, ki vdobi sovražno zastavo, 50 cekinov.

Znani Veselički potuje v Moskvo, da bo poročal o črnogorski vojski. Mude se na Dunaji je tamošnjim slovanskim odličnjakom razložil vojni plan Črnogore, ter kneza Nikolo opral vseh natolcevanj, ki so ga sumničila sebičnosti, ter odrekala njegovemu vojskovanju strateško smisel.

Poljaki se začenjajo počasi zavedati, da so vendar tudi Slovani. Prišlo je te dni prvih 80 poljskih prostovoljcev v Beligrad. Tudi se je začelo tajati ledeno sovražstvo med Poljaki in Rusi, in pripoveduje se, da hočejo poslati Poljaki deputacijo k caru, prosit ga, naj pomaga Jugoslovanom, in reklo se jim je, da se bo ta deputacija prijazno sprejela, ter da utegnejo dobiti Poljaki nekaj koncesij.

Šestmesečnega premirja, ki ga Turčija ponuja, in se je v Carigradu 10. t. m. v izrednem posvetovanji sklenilo, do konca marca, ter se ima z vsemi pogoji v kratkem velikim vladam naznaniti, niso Srbi in sploh Jugoslovani nič kaj veseli. V šestih mesecih imela bi Turčija čas, da bi vse svoje druhali iz Azije in Afrike v Evropo privlekla, in kar je za Turčijo najbolje, ne bilo bi jej treba po zimi vojskovati se. Srbi in Črnogorci pa so na zimo pripravljene. Tudi hoče Turčija zasedi v tem času velik kos kneževine, ter še zahteva, naj se velik del srbske armade razpusti. Ni torej dvombe, da Srbi tega premirja ne bodo sprejeli. Bere se že, da ruski prostovoljci vdariti hočejo na svojo roko v Bulgarijo, in skrbeti zato, da se letá vzdigne in oprosti. Sicer pa je tudi verjetno, kar je pravil nedavno neki časnik, da so se Avstrijski oficirji v Dalmaciji pomenkovali s Črnogorci o vojski, in kako bo iztekla; Črnogorci pa so tako povedali: Teh trideset ali štirideset tisuč Turkov, kar jih ob naših mejah preži, smatramo mi za „mrtvece“. Zima je pri nas huda; mi smo je navajeni, oni pa ne; vrh tega so še na pol goli; tako da se nam še vojskovati ne bo treba; narava bode Turke končevala in ugonobila. —

Politični pregled.

V Ljubljani, 13. oktobra.

Avstrijske dežele.

V gosposko zbornico, ktera ima tudi 19. t. m. pričeti svoje zborovanje na Dunaju, imenovani gospodje so sploh ustavoverni in liberalni v smislu nove dobe. Med temi je vzajemni državni minister finančni, kateri bi lahko časih glasoval v tem zboru zoper Translo. Po raznih deželah se vedno glasijo poslanci pred svojimi volilci zoper poravnavo madjarsko, in prof. Sues na primer je celó rekel, da je sprava l. 1867 bila le bojno premirje. Kdor vé, kako so zarad nje preslavljali Beusta takrat, mora se temu čuditi.

Mladočeski poslanec dr. Gregr je dal na svetlo spisek, v katerem svetuje Čehom, naj gredo v državni zbor. Liberalci so bili tega jako veseli, kar celó mladočeski „Nar. Listi“ povedó, da je Gregr storil to le v svojem imenu, ne po naročbi stranke vse. Po „Mor. Orł.“ soditi, nameravajo tudi moravski poslanci iti spet v zbor. Doslej se niso s Čehi še nikjer kaj pomenkovali o zedinjenem postopanju. Mladočehi so hodili v deželni zbor, zdaj hočejo iti v državni zbor, da razdvojijo še bolj česki narod. Pan Bůh jim to odpust! pravi moravski „Hlas“ na to.

V Trstu je po trgovinski zbornici za državnega poslanca izvoljen bil 11. t. m. spet doseđanji poslanec Teuschl; v Gradcu pa dr. Magg.

V Zagrebu je veleizdajstva obdolževani pravoslavni protopop Begović zarad pomanjkanja dokazov 10. t. m. izpuščen bil iz preiskave.

Vnanje države.

V Carigradu je po izrednem posvetovanji napovedano šestmesečno premirje na bojišču, ako ga bodo sprejele velike vlade, in Srbija s Črnogoro. Anglija hudo poprijema posebej Rusijo, češ, da je premalo odkritosrčna in poštena; Rusija pa mirno dela. Pravijo, da je ustavila prostovoljce, naj ne hodijo na Srbsko. Morda hoče skoraj sama tje s svojo redovno vojno. Poročnik Ignatijev, o katerem so turški pajdaši ménili že, da je porinjen na stran, dobiva spet besedo. Pomenljivo si na bojišču obe vojni dokaj veliki stojite nasproti.

Na Pruskem ima pričeti se pravda o groznih obrekovanjih t. j. strašnih goljufijah, ki so zgodile se pri vstanovljevanji tako zvane „Preussische Central-Bodencredit-Actiengesellschaft“, pravda, ktera bode Offenheimovo razpravo zeló zeló presegala v javnem pohujševanji. Prizadeti so neki gospodje iz najvišjih krogov.

V Brombergu je viša poštna direkcija svojim uradnikom poslala litografovan posnetek rokopisa Ledohovskovega, naj pisma njegova polovijo ter pošiljajo državnemu pravdníštvu. Pisemna tajnost v kulturni državi velikonemški!

Izvirni dopisi.

Iz Tuhinjske doline, 12. okt. — († L. Dolenc.) — Jesen je. V gozdu nekako čudno šumi: list pada za listom. Tako je tudi v človeškem življenji. Dne 9. okt. je drevesu življenja odpadel list, ne suh in vel, ampak zelen še in čvrst: preč. gospod Luka Dolenc, župnik šmartinski, je po osem-dnevni bolezní stisnil oči in umrl. Kako je bil ranjki duhovnim svojim tovaršem zarad svoje ponižnosti, prijaznosti, gostoljubnosti in duhovskega vedenja priljubljen, pričal je včerajšni pogreb, h kateremu jih je prišlo 22 iz bližnjih, daljnih in prav daljnih krajev, kar je veliko, ker Šmartno se razprostira po samotni stranski dolini med precej visocimi hribi. Tudi ljudstva je bilo obilo in glasni jok je kazal, da so ovce izgubile dobrega pastirja. In res, to je bil v vsem pomenu te besede. Kakor Nata-nael bil je brez zvijače, učil, svaril, tolažil svoje farane 17 let. Neutrudljivo je pastiroval več let sam v veliki fari, po 3krat pridigoval v nedeljah in praznikih, lazil po hribih iskat bolne ovčice. Radodarnost njegova je bila neomejena. Reči je mogel res s svojim grobnim pridigarjem, komeškim g. župnikom M. Tavčarjem: „Nič nisem seboj prinesel na svet in nič seboj ne odnesem v večnost. Zatoraj se mi

je jako milo storilo, ko sem videl nekatere Šmartinčane sejati ali gnoj voziti, ko smo mi drugi hiteli k pogrebu tolikanj blagega, usmiljenega, za vse dobro gorečega pastirja. V pondeljek bode v Kamniki sej. O ta dan se pa ne bode tako mudilo na polji! Sebičnost, prevelika skrb le za lastni časni prid in za zložno življenje zadušil v človeku vse boljše občutke. Žalostna istina! Vse dobre duše pa bodo ranjkega gospoda vedno ohranile v hvaležnem spominu in marsikteri se bode še le na gomili njegovi pozneje spominjal obilnih dobrot, ktere je prejel bil iz njegovih rok. Naj počiva v miru!

Na Studencu, 11. okt. Ta teden so začeli pri nas brati po enih gorah, po enih bodo še le prihodnji teden. Vsi le žalostno tožijo, da bodo imeli komaj polovico, in nekteri še le tretjino od lanskega pridelka. Dokler nismo brali, smo se boljšega nadjali. Pa letos je skoro z vsimi pridelki taka, da se še nekaj vidi, dokler je na mestu; kadar se spravlja, se le malo dobi. Tudi družega bo le pičlo. Res ljudje bodo stradali, če Bog kako posebno ne pomaga. Pridelki imajo vsi visoko ceno. Česplje 10 gld. in više cent, vino dobro od 9 do 10 gld., pšenica 3 gld. mernik. Vse to kaže draginjo spomladi. Vendar ljudje malo na to mislijo. Vreme imamo izvrstno, kar je za grozdje kakor nalašč. Dobrota bo veliko nižja, ko lanskega, grozdje je le bolj vodeno.

Iz Besje dežele, 11. okt. Stavil bi, da iz te dežele dozdej še niste nobenega dopisa dobili. Ne mislite pa, da se to ni zgodilo zato, ker imamo tu prepohlevna in preboječa peresa, marveč ravno nasprotno: naše gosi nam dajo preostru peresa, preostru ne sicer za bralce, pač pa za Vašo sedanjo tiskovno svobodo. Čemu bi tedaj pisali? Ako pomočimo peró v črnilo nevolje, zapade list državnemu pravdnistvu, ktero bo potrebovalo kmalo veliko in obširno poslopje za shrambo konfisciranih listov in pravo opečnico za sožiganje obsojenih slovenskih časnikov, če jih ne pošilja v „Kaisermühlen“ na Dunaj, za kar pa bo zopet treba posebnih vlakov na železnici, ali vsaj vozov, ki drže po 200.000 centov.

Ubogi slovenski časniki! Zdej primejo „Slovenca“, zdej „Novice“, zdej „Sl. Narod“. Jaz ne vem, kdo je bolj obžalovanja vreden, kdo pri tem več trpi, pisatelji ali bralci. Obojim se hudo godi. Pisatelj, ki napne svoje možgane in suče svoje pero edino iz ljubezni do naroda svojega po najboljšem prepričanju svojem, ki pričakuje od svojega spisa kolikor toliko dobrega vspeha, mora mirno gledati, kako list odnese policaj, kako objektivno ravnanje zadušil njegov članek in mu prepriča njegove dobrovoljne namene. Čeravno je pogumen, vendar to neprestano in enakomerno kapanje objektivne vode na njegovo skalo sčasoma omehči njegovega duha in mu vzame veselje do pisanja, ker ve, da zoper to kapanje je vse njegovo upiranje zastoj. Čemu bi toraj goreče oglje metal v vodo, ko dobro vé, da bo ugasnilo, brž ko va-njo pade! Loti se ga nekak obup, posebno še zaradi tega, ker ga tare gotova zavest, da občinstva le majhna množica razume njegov položaj. On podaja občinstvu krepko hrano, a kaj pomaga, ker jo, predno pride mu v roke, prestriže neka oblast, kateri ne more nič! Bralcev velika večina potem misli: kdo vé, kako strupeno jed nam je skuhal? ali: čemu bom plačeval list, če je tako suh ali ga vsaki drugi pot ne dobim?

In res! naročniku ni po vsem zameriti, če tako misli. Naročil si je list iz tega namena, da bi ga redno dobival in v njem članke,

ki kaj veljajo, ki ga vodijo na političnem potu, podučljive in rezne, ne pa navađenega žaganja ali pogovorov o vremenu ter dolgočasnih premišljevanj, ki se beró tako, kakor se poslušajo ponočno petje pijanih kmetiških fantov, ki je zmiraj enako in kterega ni nikdar konec. Mi boste li zamerili, če rečem, da članki, kakoršne v političnih listih slovenskih sedanja cenzura spod rok spuščá, niso boljši od zgorej omenjenih reči? Mi boste zamerili, če naravnost rečem, da marsikak članek zdej ni vreden niti tiska niti papirja, kateri je počrtnjen ž njim? Cena nekterih listov ni velika, a marsikaka številka še toliko vredna ni, kolikor veljá.

S tem pa nočem niti Vam kaj očitati niti Vas žaliti, ker dobro vem, v kakih kleščah ste. Konstatirati sem le hotel to, da slovensko časnikarstvo zdej nikakor ne vstreza željam naročnikov in bralcev in ne spolnuje svojega namena, ker po tiskovni svobodi res malo more.

Zatorej bo, ako nočemo, da nam propade naše časnikarstvo, treba velikega žrtvovanja, potrpljenja in zatajevanja samega sebe nič manj pri slovenskem občinstvu, kakor pri pisateljih in vrednikih; če le ena stran odjenja, velika bo škoda za slovansko reč, ki ima v časnikih skoro najmočnejše stebre. Huda se nam res godi obojim, če ne bomo imeli železne volje in se ne bomo znali zatajevati, trpeli bomo veliko škodo. Zato naj oblečejo pisatelji naši za zdej ovčje kože, bralci naj pa bodo zadovoljni z ovsenim kruhom ali celó z žaganjem? Saj to ne more dolgo trpeti, kažejo se že znamenja lepših dni in boljših časov tudi za besjo deželo.

Domače novice.

V Ljubljani, 14. oktobra.

(Zlato mašo) bode jutri 15. t. m. v hiralnici sv. Jožefa imel njen posebni dobrotnik čast. g. Jožef Kapelj.

(† Prof. Janez Orešek v Celju.) Dne 12. oktobra je umrl starosta celjske gimnazije, na kateri je blizo četrtrinko stoletja kot profesor služil, l. 1859—1860 jo tudi kakor prov. ravnatelj vodil. Rodom Kranjec je ljubezen do svoje domovine vedno ohranil. Tudi na slov. literarnem polju se je menda nekoliko poskušal; v nemškem jeziku najdeš od njega v „Vodnikovem spomeniku“ str. 192 znano pesmico: Andie einsame Nachtigall. Večni mir mu bodi!

(Tiskovno pravdo) bo imel „Sl. Gospodar“ pred porotniki v Celji, ker ga toži nemčurski poslanec Seidl, češ, da je čast njegovo žalil z nekim stavkom v poročilu o Brandstetterjevi pravdi. Tedaj Seidl sam zahteva, naj se umazano perilo njegovo in Brandstetterjevo še enkrat pere pred svetom.

(Tiskovna svoboda.) Zadnjič so bile „Novice“ zasežene zaradi članka pod naslovom „Z Dunaja“, ki graja sedanjo Andrassijevo politiko nasproti Turčiji in Rusiji. — Tudi „Sl. Narod“ je v četrtek pograbila policija zaradi nekega članka, ki šiba naše nemškutarje.

(Kako osa piči.) Nekega poštnega vradnika je v zvezdi nedavno pičila osa v gorenjo ustnico tako, da je pri tej priči omedlel in se cele tri ure ni mogel zavedeti.

Razne reči.

— Nagla smrt. Berač: „Milostljiva gospa, prosim lepo, ko bi mi hoteli pripomoči k stroškom za pogreb moje žene!“ Gospa: „Saj sem vam pred tremi tedni nekaj dala za po-

greb vaše žene!“ Berač: „Ne zamerite, milostljiva gospa, ta je bila moja druga žena!“

— Povodenj. A.: „Veste že, oštirju N. prišla je voda v klet“. B.: „Nu, saj jo ima vse leto v kleti“.

— Nič in celó nič. Gospoda prosil je voznik za majhno darilo. A ta zavrne: „Že prej bil sem namenjen, da vam ne dam nič; a zdaj, ko ste me prosili, vam ne dam že celó nič.“

— Divji jesih. Ribničanu so postregli nekje s kupico nezrečeno kislega vina. „Kaj ta rastlina tu raste?“ vpraša Ribničan. Na natarkarjevo potrjenje pravi pa: „No, me prav veseli, da saj vem, kje divji jesih raste“.

Umrl so:

Od 11. do 12. okt. Jože Bobek brivec, 56 l., za mrtudom. Katarina Beck, del. o., 2 l., umirajoč prinesen v bolnišnico. Franc Pavčič, del., 59 l., za pljučno sušico.

Eksekutivne dražbe.

18. okt. 3. Jan. Remšgar-jevo iz Nadgorice (3235 gl.) v Ljubljani. — 3. Ivo Orlič-ovo iz Dobravic (70 gl.) v Metliki.

20. okt. Jak. Klemenčič-ovo iz Sela (280 gl.) v Metliki. — 3. Tone Gerbec-ovo iz Vrbičice (700 gl.) v Bistrici. — 3. Fr. Ravnikar-jevo iz Želodnika (996 gl.) na Brdu. — 3. Jan. Bajuk ovo iz Metlike (560 gl.) ondi.

Telegrafične denarne cene 13. oktobra.

Papirna renta 64.90 — Srebrna renta 68 — 1840letno državno posejilo 110.30 — Bankinske akcije 85.4 — Kreditne akcije 151.40 — London 123.20 — Srebro 162.85 — Ces. kr. cekini 5.88 20frankov 9.87 1/2.

Prečastiti duhovščini priporoča:
Popotne in mestne kožuhe, popotne plašče iz darovca in sukna, **spalne suknje, plašče za dež, jesenske in zimske suknje** po najnižji ceni v velikem izbiru.

M. Neumann-ova izdelovalnica oblek
(60—2) v Ljubljani, Lukmannova hiša.

Naznanilo.

Podpisanemu likvidacijskemu odboru je občni zbor delničarjev „prve občne zavarovalne banke Slovenije“ v likvidaciji dne 28. septembra 1876 **prosto prodajo** bankinega nepremakljivega posestva zaukazal.

Vsled tega se bode v prvi vrsti prodajala

bankina hiša

št. 24 tik zvezdnega drevoreda v Ljubljani, ki obstoji iz dveh nadstropij in je v najboljšem stanju, ker je bila pred malo leti lično popravljena; tistim, ki jo kupiti želé, se to s tem pristavkom naznanja, da svoje dotične ponudbe v prvem nadstropju omenjene hiše skrajno do 31. oktobra t. l. oddajo, kjer lahko tudi o vseh teh zadevah natančneje poizvedo. (56—3)

V Ljubljani dne 2. okt. 1876.

Likvidacijski odbor
„prve občne zav. banke Slovenije“.